

Република Србија
**КОМИСИЈА ЗА ЗАШТИТУ
КОНКУРЕНЦИЈЕ**

Савска улица 25/IV, Београд

Број: 9/0-02-195/2022-1

Веза: 9/0-02-834/2021

Датум: 11.1.2022. године

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
РЕГУЛАТОРНА АГЕНЦИЈА ЗА
ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ
И ПОШТАНСКЕ УСЛУГЕ**

Ул. Палмотићева бр. 2

11000 Београд

Регулаторна агенција за електронске комуникације и поштанске услуге доставила је Комисији за заштиту конкуренције 30. децембра 2021. године, у оквиру поступка јавних консултација, Захтев за давање мишљења о Нацрту извештаја о анализи veleпродајног тржишта локалног приступа елементима мреже који се пружа на фиксној локацији.

Савет Комисије за заштиту конкуренције, на основу члана 22. а у вези са чланом 21. став 1. тачка 7) Закона о заштити конкуренције („Службени гласник РС”, бр. 51/2009 и 95/2013), на 71. седници од 11. јануара 2022. године, даје следеће

МИШЉЕЊЕ

Нацрт извештаја о анализи veleпродајног тржишта локалног приступа елементима мреже који се пружа на фиксној локацији (у даљем тексту: Нацрт извештаја), садржи прихватљиве налазе и закључке, али је неке наводе потребно додатно образложити и у одређеним аспектима извештај допунити, како се образлаже у наставку.

Према наводима из захтева Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге (у даљем тексту: Агенција), поступак анализе тржишта је спроведен у циљу континуираног праћења стања на поменутом тржишту на територији Републике Србије, ради уочавања промена у односу на претходно извршену анализу релевантног тржишта.

Позивајући се на одредбе члана 60. став 2. Закона о електронским комуникацијама, као и на одредбе члана 3. Протокола о сарадњи закљученог између Агенције и Комисије за заштиту конкуренције (у даљем тексту: Комисија), изнета је молба да Комисија, до истека рока за достављање мишљења у оквиру поступка јавних консултација, односно до 06.01.2021. године, достави мишљење о томе да ли је извештај о анализи релевантног тржишта, објављен на интернет страници Агенције, као и регулаторне обавезе за које је у извештају закључено да могу бити

одређене оператору са значајном тржишном снагом на релевантном тржишту, у складу са прописима који регулишу заштиту конкуренције.

Анализирајући Нацрт извештаја, Комисија је закључила следеће.

Пре свега констатовано је да су при његовој изради узете у обзир и најновије препоруке Европске комисије од 18. децембра 2020. године о релевантним тржиштима производа и услуга у области електронских комуникација подложним *ex ante* регулацији у складу са ЕЕСС. Агенција је приликом одређивања релевантног тржишта производа, односно услуга, посматрала супституцију услуга на страни тражње на малопродајном нивоу, као и супституцију на страни тражње и понуде на veleпродајном нивоу, те донела закључак о релевантном тржишту на veleпродајном нивоу. Анализа је превасходно обухватила технолошку заменљивост посматраних услуга. Агенција је закључила да је релевантно географско тржиште за veleпродајну услугу локалног приступа елементима мреже који се пружа на фиксној локацији територија Републике Србије. У Нацрту извештаја је анализирано 12 критеријума којима се утврђује значајна тржишна снага (у даљем тексту: ЗТС), као и потенцијалне препреке за развој тржишне конкуренције. На крају су наведене обавезе оператора са ЗТС и изведен закључак.

Као општу констатацију, Комисија наводи да се Агенција у Нацрту извештаја у великој мери позивала или на Препоруке Европске комисије од 20. септембра 2010. године о регулисаном приступу мрежама за приступ следеће генерације (2010/572/ЕУ) или на Експланаторни меморандум, али без стварног приказа ситуације и евентуалне процене будућих дешавања на територији Републике Србије.

Наиме, у тачки 3.1.1. „Vелепродајни инпути за услугу фиксног широкопојасног приступа“ Агенција констатује да оператори који својим крајњим корисницима желе да пруже услуге засноване на широкопојасном приступу, имају могућност да или изграде мрежу која ће обезбедити такве преносне канале или да купе veleпродајне услуге локалног приступа или широкопојасног (*bitstream*) приступа како би дошли до локација крајњих корисника које опслужују. Међутим, истовремено се наводи да су veleпродајне услуге рашчлањеног и широкопојасног приступа пре свега диференциране према својој пасивној (физичкој) и активној (нефизичкој) природи, различитом нивоу флексибилности коју омогућавају операторима корисницима када је у питању формирање малопродајне услуге, као и по локацији на којој се приступ омогућава, те констатује да због наведеног, ове услуге и даље припадају различитим релевантним тржиштима и могу се сматрати комплементарним услугама, а не супституцијом.

Према схватању Комисије већ у самом уводном делу је изнет закључак о непостојању супституције на veleпродајном нивоу, тако да даља анализа поменутих услуга није ни могла да доведе до другачијих резултата, при чему нису изнети ни упоредни подаци о томе колико оператора тренутно користи једну од поменутих veleпродајних услуга и разлози зашто се баш за њу определили.

Такође, Агенција је, у тачки 3.1.2. „Технолошки развој на тржишту рашчлањеног (локалног) приступа и широкопојасног (средишњег) приступа“, констатовала да прелазак на NGA мреже (мреже нове генерације), нарочито FTTH, последично умањује потребу за коришћењем инфраструктуре засноване на бакарној парици, те оператори могу покренути процедуре постепеног повлачења ове врсте инфраструктуре. У овом делу Комисија је уочила да се приликом изношења закључака Агенција позивала углавном на Експланаторни меморандум. Комисија је на основу изнетог оценила да NGA мреже суштински могу да представљају конкуренцију услузи

потпуног и дељеног рашчлањеног приступа локалној петљи, с тим да недостају конкретни закључци када би то евентуално могло да се очекује у Републици Србији. Осим тога, у вези са изнетим, мишљења смо да је Нацрт извештаја потребно допунити подацима којима се образлажу разлози због којих одговарајуће мреже оператора нису прилагођене томе да омогуће приступ на велепродајном нивоу, те техничке и комерцијалне услове потребне за њихово прилагођавање.

У тачки 3.1.4.1. Нацрта извештаја, Агенција је навела да услугу рашчлањеног приступа локалној петљи пружа само оператор Телеком Србија а.д., који на предметном велепродајном тржишту има 100% учешћа. У истој тачки, на страни 34. приказана је Слика 10 - Коришћење услуге рашчлањеног приступа локалној петљи за потребе омогућавања говорне услуге, односно широкопојасног приступа интернету. У коментару Агенције је наведено следеће: „Са слике се може уочити да су се у претходном периоду рашчлањене локалне петље у највећем броју случајева користиле за потребе пружања услуге широкопојасног приступа заједно са говорном услугом. У протеклом периоду обим ове услуге је био веома мали и у 2020. години је износио укупно 146 рашчлањених приступа локалној петљи за пружање услуге широкопојасног приступа, као и за пружање услуге широкопојасног приступа заједно са говорном услугом.“ У поређењу са 2016. годином, када је укупно постојало укупно 149 рашчлањених приступа локалној петљи (Извештај о анализи велепродајног тржишта локалног приступа елементима мреже који се пружа на фиксној локацији: децембар 2017 – април 2018. године), може се само констатовати да је дошло до смањења обима пружања ове услуге. С обзиром да у Нацрту Извештаја не постоји податак о укупном броју расположивих петљи, као и о броју поднетих и остварених захтева за рашчлањени приступ локалној петљи, Комисија сматра да би требало допунити Нацрт извештаја са наведеним показатељима у посматраном периоду.

У тачки 3.2.4. анализирајући релеватно тржиште услуга, Агенција је закључила да за велепродајну услугу рашчлањеног приступа локалној петљи не постоји одговарајући супститут. На страни 49. Нацрта извештаја који се односи на суспституцију тражње на велепродајном нивоу, Агенција је навела следеће: „У складу са наведеним, Агенција закључује да велепродајна услуга активног (виртуелног) локалног приступа (*virtual unbundling*), која може да се пружи коришћењем оптичких каблова у FTTC архитектури применом VDSL *vectoring* технологије, оптичких мрежа у FTTH/FTTB архитектури и путем мрежа оператора КДС реализованих такође у FTTC архитектури, у технолошком смислу представља супститут за услугу рашчлањеног приступа локалној петљи. Међутим, ова врста услуге у овом тренутку није у понуди ни једног оператора, те ће Агенција наставити да прати даљи развој и технолошке трендове везане за ову услугу и у складу са њима благовремено предузимати одговарајуће кораке са циљем унапређења конкурентности.“ Комисија констатује да се у овом делу Нацрта извештаја Агенција у највећој мери позивала на Експанаторни меморандум, те оцењује да недостају конкретни закључци када би поменута услуга евентуално могла да почне да се пружа и у Републици Србији, односно које услове је претходно потребно испунити.

На основу свега претходно изнетог, Комисија је мишљења да је Нацрт извештаја сачињен у складу са принципима заштите конкуренције, с тим да сматра да је потребно извршити допуне напред наведеним подацима а у складу са принципима заштите конкуренције. Осим тога, са аспекта надлежности које су јој поверене Законом, Комисија нема друге примедбе у односу на достављени Нацрт извештаја.

Комисија овом приликом предлаже да се, имајући у виду одредбу члана 60. став 2. Закона о електронским комуникацијама („Службени гласник РС“, број 44/2010, 60/2013 – одлука УС,

62/2014 и 95/2018 – др. закон) којом је прописано да у поступку анализе тржишта Агенција сарађује са органом надлежним за заштиту конкуренције, као и претходна искуства у достављању мишљења по захтевима Агенције, извештаји о спроведеним анализама достављају Комисији пре почетка поступка јавних консултација, како би било више времена за евентуалне сугестије и додатна појашњења у самом поступку израде анализа и давања мишљења на исте.

Не доводећи у питање претходно изнето мишљење, Комисија напомиње да задржава право да у конкретним поступцима које води у оквиру својих надлежности, у складу са прописима којима се уређује заштита конкуренције, изведе и евентуално другачије закључке у односу на оне наведене у предметном Нацрту извештаја о анализи тржишта, а нарочито у погледу утврђивања релевантног тржишта, било у производној, било у географској димензији, при чему је могуће да се конкретна дефиниција не подудара у свему са дефиницијом усвојеном за потребе тих извештаја.

